
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2009:2

Biskop i tio år

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2009:15 där det föreslås att Kyrkomötet ska besluta att uppdra till Kyrkostyrelsen att utreda biskoparnas tjänstgöringstid så att den begränsas till tio år med möjlighet till förlängning i två år samt att biskoparna ges rätt att gå i pension innan tio års tjänstgöring är uppfylld om de önskar eller behöver. Tillsyns- och uppdragsutskottet anser att en begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid inte är förenlig med den grundsyn på biskoparnas uppdrag som råder i Svenska kyrkan. Motionen bör därför avslås.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag.....	3
Motion 2009:15 av Ylva Wahlström.....	3
Yttrande från Läronämnden	3
Bakgrund.....	3
Utskottets överväganden.....	4
Bilaga 1, Läronämndens yttrande 2009:1y.....	5

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:15.

Motionens förslag

Motion 2009:15 av Ylva Wahlström

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utreda frågan om biskoparnas tjänstgöringstid så att

1. biskoparnas aktiva tjänstgöringstid begränsas till tio år.
2. om något stift vill förlänga tjänstgöringstiden kan det ske med två år.
3. om en biskop önskar eller behöver gå i pension före tio år är det en rättighet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionen i Ln 2009:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Frågan om biskoparnas tjänstgöringstid har varit föremål för behandling vid flera tidigare kyrkomöten. Vid 1991 och 1994 års kyrkomöten avslogs motioner med förslag att tidsbegränsade förordnanden skulle gälla för innehav av tjänst som biskop.

Före den 1 januari 2000 fanns i kyrkolagen och i förordningen (1992:997) om biskops- och prästtjänster relativt många och detaljerade föreskrifter som inte har varit möjliga att överföra till kyrkoordningen. Istället gäller nu fullt ut den allmänna arbetsrätten samt kollektivavtal. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller det som är avtalsreglerat. Bestämmelser om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Kyrkans AB 08. Därigenom ges möjlighet för arbetsgivare och arbetstagare att avtala om tidsbegränsad anställning. Arbetsgivare och arbetstagare har också möjlighet att sluta avtal om särskild avtalspension, SAP.

Kyrkomötet har behandlat frågan om tidsbegränsade förordnanden för biskopar även efter den 1 januari 2000. 2002 avslog kyrkomötet motionen 2002:8 med förslaget att kyrkomötet skulle införa en tidsbegränsad mandatperiod för biskopar på sju år med möjlig förlängning upp till nio år. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2002:2 framhöll utskottet vad som anförts i Läronämndens yttrande 2002:6y med hänvisning till yttrandet Ln 1991:13 om synen på uppdraget som biskop.

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en period.

Utskottet menade att biskopens uppdrag inom kyrkans vinningstjänst inte är en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och att biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:15.

I Svenska kyrkan kan man vigas till tre uppdrag; biskop, präst och diakon. I inledningstexten till sjunde avdelningen i kyrkoordningen anges att kyrkans kallelse och vigning är till livslång tjänst. Enligt 30 kap. 2 § i kyrkoordningen får bara den vigas till biskop som valts till biskop i ett stift och är prästvigd. Enligt 1 § i samma kapitel är den som har vigts till biskop i Svenska kyrkans ordning behörig att utöva uppdraget som biskop. Endast den som är behörig enligt denna bestämmelse får vara anställd som biskop (34 kap. 8 § i kyrkoordningen). Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska respektive kan förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst under de förhållanden som anges i 30 kap. 4 och 5 §§ i kyrkoordningen.

Vi kan konstatera att kyrkoordningen definierar begreppen uppdrag som biskop, behörighet att utöva uppdraget som biskop och anställning som biskop. Vigningen avser ett livslångt uppdrag. Man kan dock fråntas behörigheten att utöva vigningstjänsten. Anställningen som biskop avslutas oftast genom pension. Vi kan vidare konstatera att det inte finns något som hindrar att en biskop själv bestämmer sig för att avsluta sin anställning tidigare än vid vanlig pensionsålder.

Eftersom en vigning aldrig kan upprepas är den i princip omöjlig att förena med ett system med tidsbegränsade biskopsuppdrag. Detta kommer till uttryck bl.a. i det faktum att de kyrkor som har tidsbegränsade uppdrag (t.ex. i USA, Kanada och Tyskland) inte viger sina biskopar utan installerar dem på sin tjänst med en ritual som kan upprepas i samband med en förlängning av tjänsten.

Så som framgår av bakgrundsteckningen ovan råder det inga arbetsrättsliga hinder mot att avtala om tidsbegränsad anställning som biskop. En sådan tidsbegränsning skulle dock stå i uppenbar motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Vi avvisar också tanken på omval av biskopar. Som konsekvens av detta kan man inte heller införa bestämmelser om att förlänga tjänstgöringstiden på det sätt som avses i motionen. Med hänsyn till den grundsyn på uppdraget som biskop som finns i vår kyrka och som framkommer i Läronämndens yttrande 2009:1y bör motion 2009:15 avslås.

Uppsala den 24 september 2009

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Erna Arhag, ordförande

Anna Hjärtberg Wernqvist, sekreterare

Beslutande: Erna Arhag, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Kerstin Björk, Sigvard Raask, Birgitta Halvarsson, Christina Schnackenburg, Gunnel Wingård Mellqvist, Inger Lif, Lennart Kjellin, Sven-E. Kragh, Hans-Olof Andrén, Carina Etander Rimborg, Jan Erik Ågren och Åke Blomqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sofija Pedersen Videke, Monica Köpsén, Sture Köhler, Jan-Olof Grönlund, Anna-Karin Westerlund, Staffan Holmgren, Torbjörn Bolander, Febe Björklund, Karin Långström Vinge, Britta Broman, Bertil Murray och Inger Harlevi.

Biskoparna Hans-Erik Nordin och Antje Jackelén har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2009:1y

Om biskoparnas tjänstgöringstid

Läronämndens yttrande över motion 2009:15 om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid.

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att

I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Att biskopstjänsten är en i princip livsvaraktig tjänst kan också ses som ett uttryck för vad som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen och som är en grundläggande princip för Svenska kyrkan.

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.

Uppsala den 19 augusti 2009

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Anne-Louise Eriksson, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Lind, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Sven Thidevall, biskop Antje Jackelén, biskop Carl Axel Aurelius, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tony Guldbrandzén, biskop Hans Stiglund, biskop Caroline Krook, Kajsa Ahlstrand, Edgar Almén, Curt Forsbring, Karin Johannessson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.